

TUDOMÁNYOS DIÁKKÖRI DOLGOZAT

A MAGYARORSZÁGON ÉLŐ KISEBBSÉGEK, A CIGÁNYSÁG HELYZETE

Szerzők:

Cser Brigitta Katalin

gazdálkodás és menedzsment BSc. szak,
II. évf.

Horváth Gábor György

gazdálkodás és menedzsment BSc. szak,
III. évf.

Konzulens:

Kovácsné Bukucs Erzsébet

mestertanár

A Magyarországon élő kisebbségek, a cigányság helyzete
The minorities living in Hungary. The situation of the gypsies

2014. április 16.

Tartalomjegyzék

Bevezetés.....	4
I. Történetük	6
Cigányok lélekszáma az európai országokban, napjainkban	9
Nemzetiségek számának alakulása Magyarországon (1949-2011).....	10
II. Helyzetfelmérés	11
II.1. Ahogyan a többség látja	11
II.2. A kisebbségi oldal szerint.....	22
III. Helyzetértékelés	25
III.1. Lehetséges megoldások:.....	26
III.2. Pro/kontra:	27
Összefoglalás.....	29
Irodalomjegyzék.....	1
Mellékletek.....	2

Bevezetés

„Ti, akik annyi mosolyt varázsoltatok az ajkakra, annyi könnyet fakasztottatok a szemekben, ti akik zokogó hegedűiteket annyi századon át hűségesen megosztottátok a nemzet minden bűjával és bánatával, minden örömeivel és dicsőségével: ti méltán megérdemlitek, hogy írásban és képben is megörökítsenek benneteket és kedveseinek legszebb emlékei közt őrizzen a magyar.” – Blaha Lujza

A dolgozatunk témája egy mélyen gyökerező probléma kialakulását és esetleges megoldását kutatja. Ahhoz, hogy feltárjuk a miértéket, történelmi visszatekintést végzünk, illetve ismertetjük a Magyarországon élő kisebbségi népcsoportokat. A dolgozatunk kiemeli az etnikai kisebbségek közül a romák történelmét, jelenlegi helyzetét és kultúrájukat. Továbbá dolgozatunk statisztikai adatokkal alátámasztva bemutatja a foglalkoztatás, a munkanélküliség és az iskoláztatottság alakulását.

A jelenlegi Magyarország területén számos népcsoport él, a 2011-es népszámlálási adatok szerint 644524 fő vallotta magát valamelyik népcsoport tagjának, vagyis az összlakosság 6,5%-át képzik. Azonban a nemzetiségi és etnikai kisebbségek tagjainak valódi lélekszáma ennél jóval magasabb, megközelítőleg 8-10%.

Ehhez szükséges ismernünk az adott témához kapcsolódó kifejezéseket.

- Kisebbség: Egy adott államban élő, arányaiban kisebb népcsoportot nevezünk kisebbségnek és ezek a népcsoportok nem tartoznak a többséget alkotó nemzethez. A kisebbségnek két típusát különböztetjük meg; a nemzeti kisebbséget és az etnikai kisebbséget.
- Nemzeti kisebbség adott államnak azon tagjai közé tartoznak, akik nem a többséggel azonosulnak. Saját hátrországgal rendelkeznek vagy törekednek a létrehozására.
- Etnikai kisebbség egy olyan csoport, amelynek a társadalmi kultúrája eltér a többségtől, emellett nem rendelkeznek saját állammal.
- Asszimilációról akkor beszélünk, amikor egy egyén vagy csoport részben vagy teljesen, nyelvét kultúráját feladva átveszi a másik csoport szokásait, normáit.
- Diszkrimináció fogalmát hátrányos megkülönböztetésre szoktuk használni egyénnel, csoportokkal szemben. A diszkrimináció megfosztja az egyént jogaitól és korlátozza cselekvéseiben.

- Előítélet egy nem megalapozott, tapasztalaton alapuló elképzelés, amit megváltoztatni bizonyítékokkal sem lehet.
- Sztereotípia egy adott csoport egyes tagjait nem különíti el egymástól ugyanolyan jellemvonásokkal ruházza fel, mint a csoportot ahova tartozik.

(http://vmek.oszk.hu/03400/03477/pdf/6_etnikai.pdf)

I. Történetük

A cigányság Észak-Indiából származik, nyelvük az indiai nyelvekből alakult ki, amikor Perzsiába települtek át. A XIV. század elején, a török hódítás elől menekülve előbb Dél-Kelet-Európába vándoroltak, később a XV. században elérték Nyugat-Európa határait. A vándorlásaik során Kumpániák alakultak. Felépítése a családszervezetre, a közös javakra alapult. A roma csoportokat kezdetben barátságosan fogadták. Németországban azonban a XV. század közepe tájt ez a barátságos szemlélet megszűnt és elkezdtek üldözni őket. Keletről a Kárpát-medence felé menekültek és települtek le. Társadalmi és politikai helyzetük jelentősen jobb volt, mint Európa keleti részén, mert Magyarország három részre szakadt a török háborúk következtében. Nem fogalmaztak meg különösebb elvárásokat a romákkal szemben. Munkába álltak, mint vendégmunkások, kémkedtek, információt szállítottak a magyaroknak. A XVI. századra tartósan letelepedtek Magyarországon. Letelepedésük és jelenlétük feltűnt az adott uralkodónak, illetve társadalomnak, így a Habsburgok cigányügyi politikájában megfogalmazásra került, hogy a tartományok határain belülre bevonulhattak, viszont további bevándorlásukat ezzel a törvénnyel korlátozták. A XVI-XVII. századra a Magyarországon letelepedett cigányságnak (kisebb-nagyobb zökkenőkkel) sikerült beilleszkednie a helyi társadalmi keretek közé. Habár bizonyos statisztikai adatok tanúskodnak apró súrlódásokról, olykor komolyabb összetűzésekről, azonban a roma társadalomnak nem kellett feladni sem a szokásait, sem értékrendjeit. Az ország elhagyásának gondolata fel sem merült e kisebbség gondolataiban. Az aktuális hatalom a cigányság beilleszkedését részben direkt formában biztosította (oltalomlevelek, privilégiumok), illetve hallgatólagosan tudomásul vette a romák kulturális különbözőségét. A magyar társadalom elfogadta a romák más életszemléletét, nem próbálták meg beolvasztani őket a saját struktúrájukba. Az együttélés e formája segítségével a cigányság megtarthatta saját értékrendjét feltéve, ha tiszteletben tartották környezetük szabályait. Ennek köszönhetően, a XVIII. századig viszonylag békés volt az együttélés és az állam még mindig nem várta el a romák teljes asszimilálódását. A XVIII. század elejétől azonban megváltozott a helyzet. Az aktuális politikai helyzet megkívánta az erőskezü irányítást, mivel Magyarországot újra egyesíteni kellett. A rend megteremtése érdekében, a hatóság elkezdte üldözni a telkükről elűzött hontalan jobbágyok csoportjait, kóbor katonák bandáit, a fosztogató hajdúkat, illetve többek között a cigányokat is. A hatalom, többek között ezzel a lépéssel is próbálta megteremteni a társadalom egységét, megerősíteni a közbiztonságot, újjászervezni a termelést és az adózást. Az utóbbi hatására szembetűnővé váltak a roma kumpániák. Elviselhetetlenné

vált viselkedésük, illetve hogy a társadalom törvényeit/ szabályait egyre jobban figyelmen kívül hagyták. Ennek hatására új átfogó jogszabályokat bocsátott ki az uralkodó és gondoskodott végrehajtásukról. Ennek okát a roma és a fehérség közötti konfliktusok, illetve a cigányság sajátos életmódja képezte. A cigány életvitel lerombolását hirdették meg, ebben látva a végső megoldást. Ezt az életmódot (vándorlást) gátolva, a hatalom lehetőséget kapott az adózó népesség nyilvántarthatóságára, csökkentette a társadalmi különbségeket a cigányság és a jobbágyság között, illetve szokásrendjük felszámolásával lehetőség adódott a zökkenőmentes beilleszkedés lebonyolítására. Azonban a cél elérése érdekében drasztikus lépéseket kellett tenni. A hatóságok felszámolták a kumpániákat, szekereket, lovaikat elvették, a cigány családokat szétrobbantották. Magas számban előfordult, hogy a cigánygyerekeket családjuktól elszakítva távoli vidékre küldték ki nevelőszülőkhöz, abban a reményben, hogy az új életkörülmények megváltoztatják (pozitív morálokkal látják el) a fiatalokat, így „jó parasztembert” faragva belőlük. Ezen lépés mérges magokat vetett el, a társadalom jövőjét tekintve. Az abszolutizmusnak az erőltetett asszimiláció érdekében végrehajtott durva támadása a cigány életstílus és társadalmi szerkezet ellen több, a későbbiekre nézve meghatározó következménnyel járt. A roma közösségek ennek hatására ellenállást tanúsítottak, a hatalom által várt helyzet ellentétét eredményezte. A megtelepített cigányság nagy része megszökött kijelölt helyéről, a különböző kumpániák, családok hiányosan, de összeálltak újra, így együttesen menekülve a további intézkedések elől. A szétrobbantás kísérlete szorosabbá tette a romák közötti kapcsolat. Az üldözött cigányság régi szokásai közé menekült. Az a népesség, mely eddig csak kibújt a szabályozás alól a XVIII. század közepére szembefordult az állammal. Megszakították az országszerte megindult letelepedési folyamatot, melynek hatására differenciálatlan végrehajtást vezettek be. Tehát a már beilleszkedett/ befogadott cigány családokat egy kalap alá vonták a vándorló kumpániákkal, így esetenként a jobbágy- vagy zsellérmunkát végző cigány családokat is elűldözték. A jogi rendelkezések cigányellenes politikába fordult. Kialakult a „rossz cigányság”, illetve a „jó cigányság” képe, kis idő elteltével elterjedté vált az előítéletes gondolkodás a társadalom nagy részében. Nyilván tévedés volna ezt kizárólag az állami politika rovására írni, hiszen a negatív tapasztalatok a jobbágytársadalom és a vándorló cigány népesség közötti súrlódásokban régebbi keletűek, a harcok véget értével meg is sokasodtak. A század végére egy újabb cigány bevándorlási hullám söpört végig Magyarországon, ezen bevándorló cigányok egyáltalán nem voltak tisztában a helyi jogszabályokkal, nyelvvel, így növelték az ellenálló cigányság számát. A felvilágosult uralkodók próbálkozásai tehát nem jártak sikerrel, azonban a XIX. század elején erőteljesebb

problémákkal küzdött Magyarország, így habár a cigány konfliktusok napi szinten is előfordultak, mégis több tíz évre visszaszorult a romák beilleszkedésének kérdése. Az 1848-as szabadság harcban kivívott törvény előtti egyenlőség kiterjedt a cigányságra is, bár kézzel fogható változást nem eredményezett, az erős előítéletek jelenléte miatt. Továbbá politikai jogokban nem részesültek, így a szabadság speciális haszonélvezői sem voltak. Összegezve a polgári társadalom gondjává vált a cigány probléma. Egy részről erősödtek a kóborló roma népségek és a társadalom közötti konfliktusok, illetve fokozódtak az előítéletek a cigánysággal szemben. A XIX. század vége jelentős változásokat hozott a cigánykérdés tekintetében is. Az 1893. évi összeírás tanúsága szerint ugyanis a roma társadalom majd kilencven százaléka megtelepedett, házakban élt, s legalább az év bizonyos szakaszában állandó lakóhelyén volt fellelhető. Az állam számára a cigánykérdés tehát némiképp egyszerűsödött. A kóbor cigányok ügye azonban még mindig problémát jelentett az állam számára. A politika egyáltalán nem foglalkozott a különböző dolgozói rétegeke státuszával, közöttük a cigányság foglalkoztatásával sem. Az állam visszahúzódott a szociális segélyektől, magára hagyta a társadalmat. Ennek egyik következménye volt a réteghelyzetben bekövetkezett stabilizálódás; a gazdaság fejlődése kijelölte a cigányság helyét a társadalmi rétegek ranglétráján. A nagyipar megjelenése határozottan megrendítette a cigányok piaci pozícióját. Mivel a gyárak tömegesen gyártották a jó minőségű, olcsó anyagú közhasznú termékeket, így a cigányságot nagyrészt kiszorították az akkori munkaerőpiacról. Azonban bizonyos szolgáltatások tekintetében, főleg vidéken továbbra is találtak munkát, az egyetlen probléma, hogy ezek a foglalkozások a technika fejlődésével egyre szűkebbé, szétszórtabbá vált. Ezek a körülmények késztették a munkavállaló cigányokat egy újfajta sajátos vándorlásra. Az állandó lakóhelyet otthagyva kellett munkát keresniük, végül visszatérniük, életkörülményeik emiatt jelentősen romlott. Akik ilyen módon nem találtak semmiféle munkát, azok vagy a falusi társadalom periferiáján vállaltak munkát mindenek cselédként, vagy a nagyipar fejlettsége miatt a szakképzetlen munkaerő-kínálatot erősítették. Ez az állapot végzetesen kijelölte a romák helyét a társadalomban. A XX. század elejére az állam már csak adminisztratív feladatként értelmezte a cigánykérdést. Beavatkozása ebben a kérdésben kizárólag a közigazgatási teendőkre (nyilvántartások, kitoloncolás, gyerekvédelem), illetve a túrhetetlen magatartásokat megakadályozó törvények kialakítására koncentrált. Ezért a cigányság megélhetési problémái, a szétesett közösségek értékvesztéséből adódó kulturális-morális gondokat, a megmaradt közösségek egyre erősebb kohéziója okozta beilleszkedési akadályokat a politika figyelmen kívül hagyta. Ennek következtében a cigánykérdés szociális kérdéssé is vált. Nem kedvezett a cigányság ügyének a felerősödő nacionalista majd

soviniszta politikai stílus és megközelítés sem. A XX. század századforduló időszakára annyira elfajult a helyzet, hogy a magyar cigányság kiirtásának gondolata is felmerült. (Porzolt Kálmán 1907-i „kiáltványa” - „Kiirtani! Igenis ez az egyetlen mód!” - a két háború közötti Magyarországon is visszhangra talált.) Egy szemlélet szerint az előítéletesség fenntartásának lehet erős politikai indíttatása is. Eszerint a cigányokkal szemben gerjesztett előítélet megadja a lehetőséget arra, hogy a társadalom elitje kiemelheti őket, mint bűnbakcsoportot, gazdasági tekintetben a cigányság, mint kizsákmányolható réteg jelenik meg, illetve a társadalomban mindig a „fehér ember” alá rendelik ezt a kisebbségi népcsoportot (az egyenjogúsítás ellenére). A rendszerváltás sem hozott pozitív változást, mi több mind a magyarok, mind a cigányság körében megnőtt a munkanélküliség aránya, ez köszönhető annak, hogy ekkor közel 1,5 millió munkahely szűnt meg. Interjúalanyunk Setét Jenő (Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Jogvédő) állítása szerint, a 90-es évektől kezdve a romák 80%-a tartósan munkanélküliek csoportjába tartozik, míg hivatalos statisztikai adatok szerint, csak 60%-uk. Továbbá a mai Magyarországon 3,6 millió fő él a szegénységi küszöb alatt és ebből 1 millió fő a mélyszegénység alatt, ennek az 1 milliós létszámnak 70%-át a romák alkotják. A szegénységes anyagi körülmények a megélhetési bűnözéshez vezettek, melynek hatására egyre nőtt a spontán konfliktusok száma. Azonban a nehézkes megélhetés és az ezzel kapcsolatos bűnözés csak az egyik oldala a konfliktusok fokozódásának, a cigányság nehéz helyzetét a politika is erősen befolyásolta. Interjúalanyunk szerint a 2006-os választásokon a szélsőséges nézetek megerősödése, illetve annak megjelenése a kampányban meglehetősen befolyásolta a választópolgárokat. A különböző félkatonai szervek megjelenése és megmozdulásai tovább rontottak a magyarországi helyzeten.

Cigányok lélekszáma az európai országokban, napjainkban

Törökország: kb. 3%	Románia: kb 12%	Spanyolország: kb. 3%
Franciaország: kb. 2%	Magyarország: kb. 7,5%	Bulgária: kb. 12%
Szlovákia: kb. 10%	Szerbia: kb. 7%	Görögország: kb. 3%
Macedónia: kb. 11%	Csehország: kb. 3%	Olaszország: kb. 0,3%
Németország: kb. 0,1%	Oroszország: kb. 0,1%	Egyesült Királyság Egyesült Királyság: kb. 0,1%
Ukrajna: kb. 0,1%	Bosznia-Hercegovina: kb. 2,5%	Koszovó: kb. 2,2%

Nemzetiségek számának alakulása Magyarországon (1949-2011)

Év	Német	Szlovák	Szerb	Horvát	Szlovén	Román	Cigány
1949	22 455	25 988	5 185	20 123	4 473	14 713	n.a.
1960	50 765	30 690	4 583	33 014	n.a.	10 502	n.a.
1970	35 594	21 176	12 235	14 609	4 205	8 640	325 000
1980	31 231	16 054	n.a.	20 030	7 139	n.a.	380 000
1990	30 824	10 459	2 905	13 570	1 930	10 740	142 683
2001	62 233	17 692	3 816	15 620	3 040	7 995	190 046
2011	185 696	35 208	10 038	26 774	2 820	35 641	315 583

Forrás: <http://hu.wikipedia.org/wiki/Rom%C3%A1k>

II. Helyzetfelmérés

Míg a bevezetésben szekunder adatokkal dolgoztunk, dolgozatunk tárgyalás részében inkább a primer adatokra támaszkodunk. Mint a fentiekben említettük, kérdőívvel vizsgálódttunk a magyar-roma kapcsolat mindkét résztvevőjénél, illetve Setét Jenő (kisebbségi jogvédő) adott választ a bennünk felmerülő kérdésekre. A kérdőívet a melléklet rovatba csatoltuk. Adataink nem reprezentatívak. Továbbiakban a romák aktuális helyzetét taglalnánk, kvalitatív és kvantitatív felmérések formájában. A begyűjtött statisztikai adatokat a leíró statisztika elméleti alapjaival, illetve a Microsoft Excel program segítségével dolgoztuk fel.

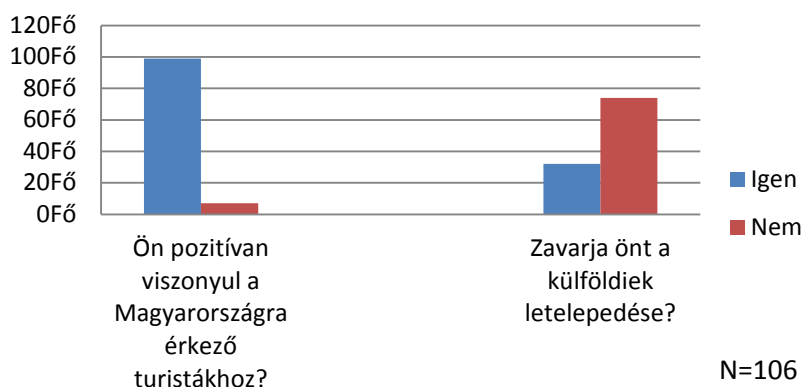
II.1. Ahogyan a többség látja

Összesen 106 embert kérdeztünk meg véletlenszerű kiválasztással, személyesen különböző helyszíneken, mint az iskola területén, munkahelyünkön, illetve különböző pályaudvarokon. Válaszaikat pedig nem, kor, iskolai végzettség és lakhely alapján csoportosítottuk. A különböző kategóriák kialakításának célja, hogy reprezentatív adatokat adjunk vissza, a nemek arányát tekintve egységesen oszlott meg a megkérdezettek száma, azonban a lakhely szerinti kategorizálásban Budapest kapott kiemelkedő szerepet. Kérdéssorunk célja felmérni, hogy mennyire előítéletesek Magyarország lakói, illetve hogy negatív szemléletük csak a cigányokra terjed-e ki, vagy éppen a turistákra, esetleg a Magyarországon élő más népcsoportokra is. Kutatásunk kiterjed arra is, hogy mennyire tájékozottak a megkérdezett személyek, a Magyarországon lévő életkörülményekről, annak adatairól és hatásairól. Továbbá kérdőívünk felméri, hogy a válaszadók hány százalékának volt már konfliktusa, kisebbségi- és nem kisebbségi népcsoporttal.

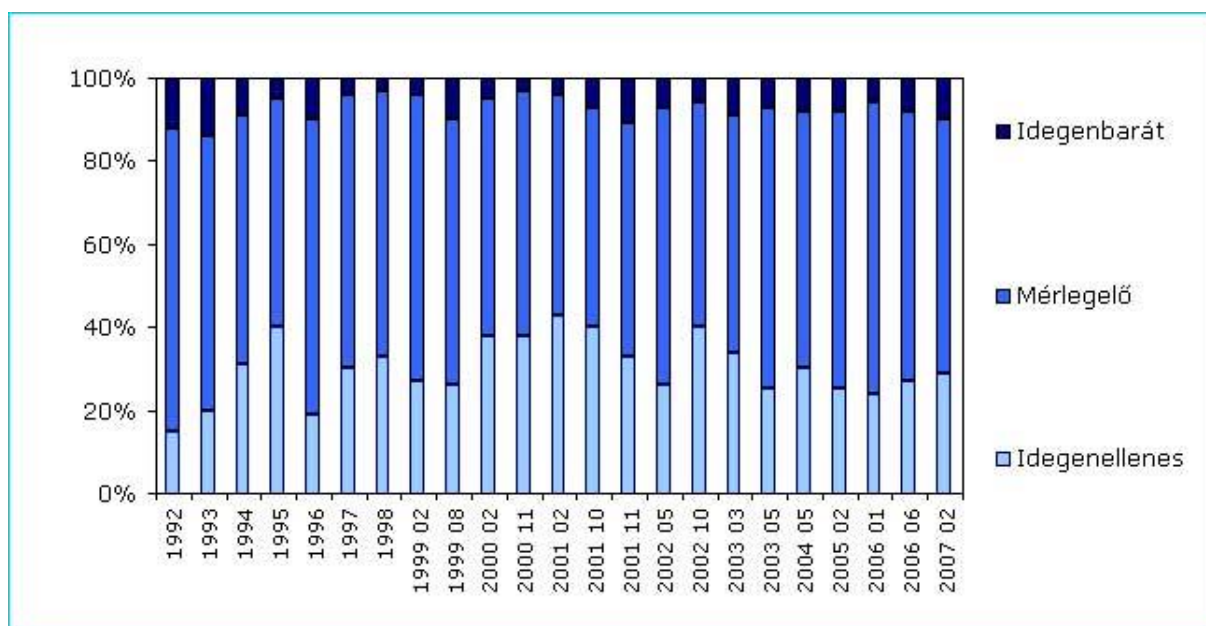
Az általunk megkérdezett személyek jelentős része pozitívan viszonyul a turisták megjelenéséhez, azonban a kérdőívet kitöltők közel egyharmada már nem nézi jó szemmel a külföldiek letelepedését Magyarországon. Hasonló az arány abban a kérdésben, ami arra irányul, hogy a már letelepedett külföldieket egységesen kezelik-e, itt is a megkérdezettek körülbelül egyharmada különböztetné meg őket. Ezt jól szemlélteti az 1. ábra.

Letelepedés

1. ábra

A magyar idegenellenességet a TÁRKI minden évben azonos módszertannal kutatja a 18. életévet betöltők körében. A mintában megkérdezték, hogy mely ország menekültjeit fogadnák be az országba. Kiemelkedő példa erre, hogy 2006-ban a felmérésben a határon túli magyarok, az arabok, kínaiak, oroszok, románok mellett beletettek egy nem létező népcsoportot is a felsorolásba, a pirézeket. Az alábbi táblázat jól szemlélteti, hogy mennyire elutasítók a magyarok a külföldről érkező menekültekkel szemben. A mérlegelők 59%-a a pirézeket is elutasító magatartással fogadta.

Forrás: TÁRKI 1992-2007

A felmérést fél évvel később megismételték 2007 februárjában. Az alábbi táblázatból láthatóvá válik, hogy az idegenellenesség mennyivel nőtt ez idő alatt.

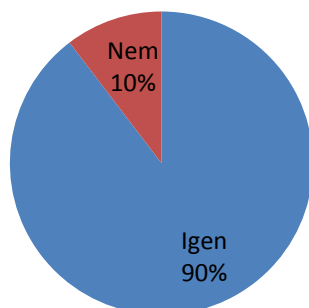
	2006. június	2007. február
határon túli magyar	4	4
piréz	59	68
román	71	77
orosz	75	80
kínai	79	81
arab	82	87

Forrás: TÁRKI Omnibusz-kutatás 2006 június és 2007

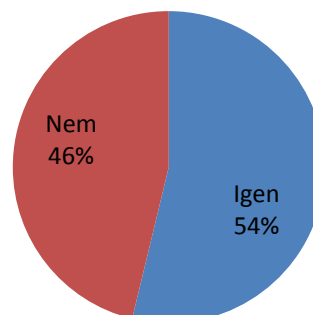
Az elutasító attitűd minden etnikummal szemben nőtt, kivéve a határon túli magyarokat. Érdekesség, hogy a pirézeket tekintve ez a mutatószám 68%-ra emelkedett meg fél év alatt. Ebből következően megalapozott ismeretek nélkül is folyamatosan nő az idegenellenesség Magyarországon.

A statisztikai alanyok 90%-a gondolja úgy, hogy létezik romabűnözés, míg a kérdőív kitöltőknek csak a fele (54%) olvasott bűnözési statisztikákat. A következő két kördiagram százalékos arányai bizonyíthatják az emberek előítéletességét. A 20-25 éves korosztály válaszaiból jól látható, hogy az érettségivel rendelkezők, körülbelül 90%-a gondolja úgy,

Ön szerint léteik romabűnözés?

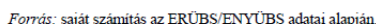

Olvasott valaha bűnözési statisztikákat?

hogy létezik romabűnözés, míg a felsőfokú végzettséggel rendelkezők férfiak között ez a szám arányosan oszlik meg. Másrésről a diplomát szerzett nők között, hasonlóan, mint a 20-25 évesek csoportjánál megfigyelhető a magas negatív diszkrimináció jelensége.

Az ismertté vált/registrált bűncselekmények 100 000 lakosra jutó számának számtani átlaga (1990–2011)

14

Magyarországon a mélyszegénységben élők területi elrendeződése nagyjából egybeesik a leghátrányosabb helyzetű kistérségek (LHH kistérség) területével.

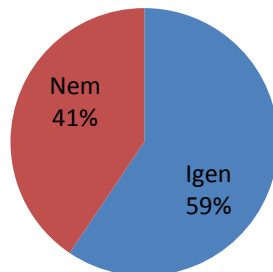

LHH kistérségek Magyarországon napjainkban

(forrás: <http://www.nfu.hu>)

Magyarországon 3.6 millió ember él a szegénységi küszöb alatt, ebből közel 1 millióan a mélyszegénység csoportjába tartoznak, melynek 70%-át romák képezik. A bűnözések egy része összefüggésben állhat a területi elhelyezkedéssel, mivel az ország észak-keleti részén, illetve dél-nyugati tájakon nagyobb a munkanélküliség emiatt kényszerülhetnek erre az útra. A lenti térképen látható, hogy megyénként hogyan oszlik meg a bűnözés.

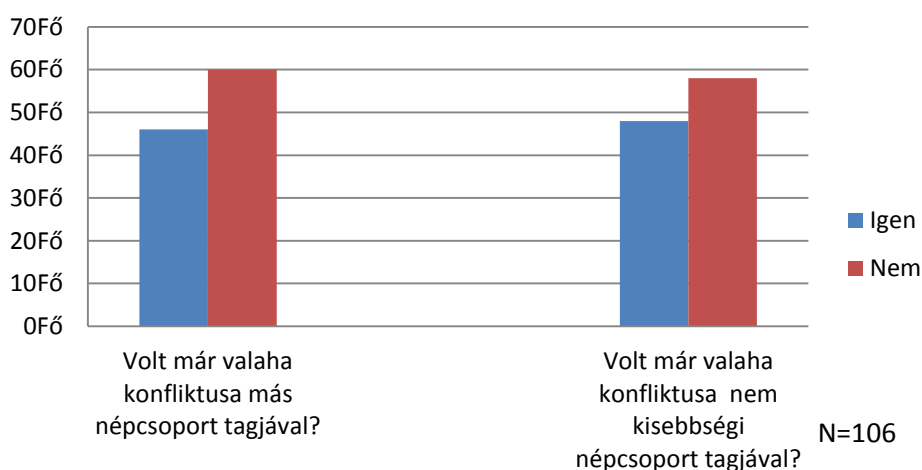
Munkaadóként ugyanúgy alkalmazna azonos kompetenciákkal és képzettséggel rendelkező kisebbségit, mint magyart?

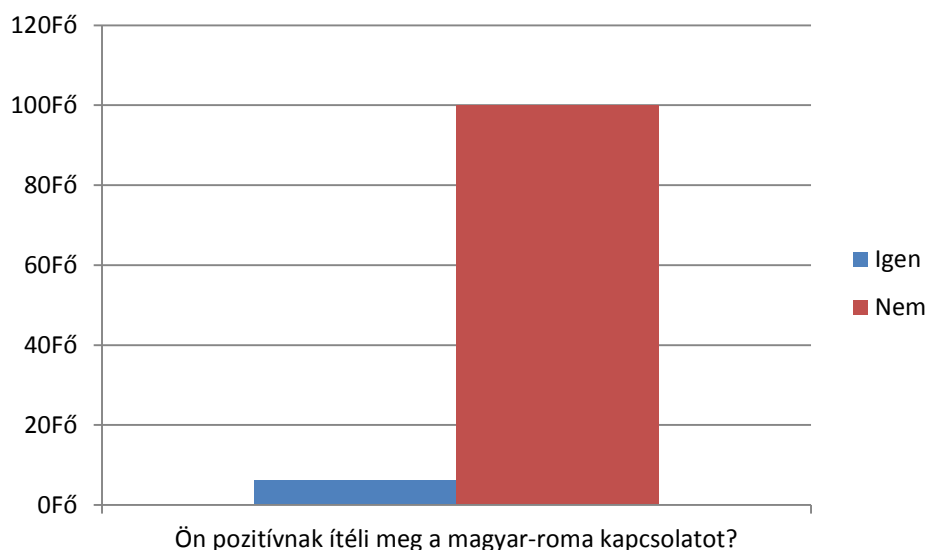
A fenti diagramból látható, hogy a megkérdezettek 41%-a hátrányos helyzetből indítaná a munkavállaló cigányokat, valamilyen előítélet alapján. A megkérdezettek 22%-a szerint az előítéletesség is oka a negatív magyar-roma kapcsolatnak. Mivel a cigányság körében a foglalkoztatottság aránya nagyon alacsony, ezért megélhetésük nehézségekkel jár, jelentős létszámuk él a létminimum alatt. A munkanélküliség és a mélyszegénység kombinációja erőteljesen a megélhetési bűnözésre kényszeríti a cigányság jelentős részét. Ez a három tényező együttese úgy áll össze, mint egy ördögkör, melynek fogságából igen nehéz szabadulni. Összegezve, a szegényes anyagi háttér nem csak közvetve, de közvetlenül is befolyásolja a bűnözések számát.

A következő kérdésben arra voltunk kíváncsiak, hogy a személyes tapasztalatok alapján megalapozott lehet-e az a feltevés, hogy a magyar emberek gyakrabban kerülnek összetűzésbe kisebbségi csoporttal, mint nem kisebbségi csoporttal. Az alábbi oszlopdiagram megmutatja, hogy arányaiban nem valószínű az a tévhit, hogy a magyarok többször kerülnek konfliktushelyzetbe romákkal, mint nem romákkal. Személyes negatív impulzusok hatására alakult volna ki az a negatív előítéletesség az emberekben? Mivel jól látható, hogy az összetűzések száma egységesen oszlik meg a megkérdezettek szerint. Továbbá megkérdeztük

Konfliktusok

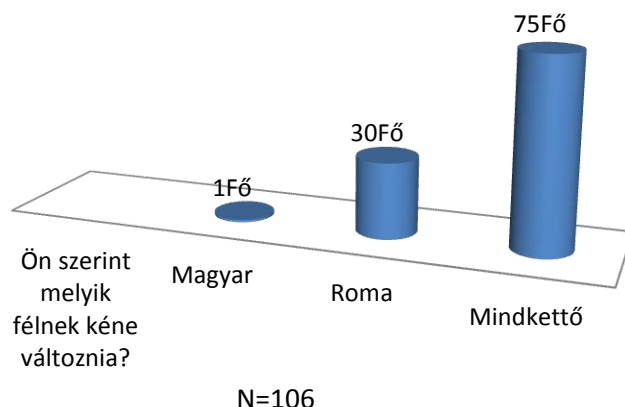

azt is az emberektől, hogy milyennek ítélik meg a magyar-roma kapcsolatot. 106 emberből 100 szerint negatív a kapcsolat a két fél között, míg 6 ember állítása szerint pozitív.

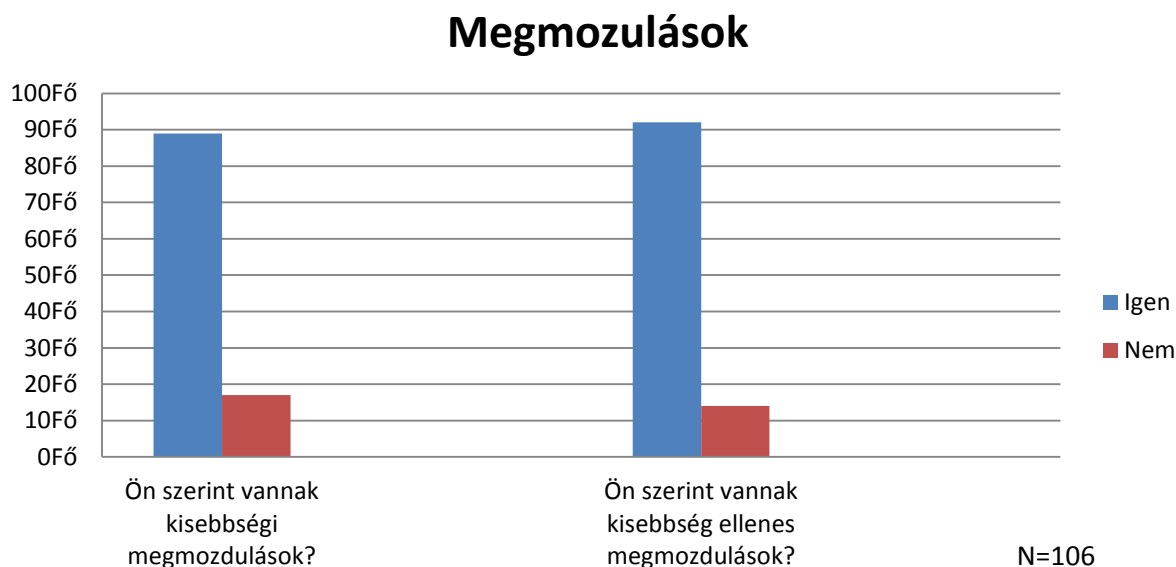
Mindenegyest választ indoklással együtt kértünk. Azok, akik negatívan ítélték meg a kapcsolatot túlnyomó részt az előítéletességet és a rasszizmus jelenlétét emelték ki, de megjelentek negatívabb válaszok is, mint kulturális különbségek, a romák beilleszkedés akaratának hiánya, illetve a romák által elkövetett magas számú bűncselekmények elkövetése is. Érdeklődtünk arról is, hogy lehet-e a jelenlegi helyzeten változtatni, ha igen, melyik résztvevőnek kéne megtennie az első lépéseket, a magyaroknak, a romáknak, vagy éppen mind a két félnek lépéseket kéne tenni ahhoz, hogy javuljon ez a kapcsolat, vagy elfogadhatóvá váljon. A megkérdezettek nagy része reálisan és pozitívan látta a jövőt, 76 személy szerint lehet a jelenlegi helyzeten változtatni, míg 36 ember szerint ez a probléma olyan mélyen gyökerező, hogy semmiképp nem lehet rajta változtatni, vagy csak drasztikus, rasszizmusra utaló lépésekkel.

Változások

A fenti ábra jól érzékelteti, hogy a válaszadók jelentős része, 70%-a reálisan látja a helyzetet, ami annyit jelent, hogy nem csak a kapcsolat egyik résztvevőjét okolják az aktuális helyzetért, hanem maguk is elismerik hibáikat, esetlegesen előítéletességüket, de változtatni szeretnének rajta a jobb kapcsolat kialakítása érdekében. Válaszukat röviden, néhány szóban indokolták meg, hogy véleményük szerint mégis miben kéne változást hozni. Legtöbbször a neveltetés változtatásában látják a megoldást, illetve az előítéletesség megszüntetésében. Továbbá a válaszadók jelentős része az aktuális helyzetről szóló tájékoztatást, figyelem felhívást tartotta fontosnak, mivel a médiában csak a kapcsolat egyik résztvevőjét, a romákat emelik ki, legtöbbször a bűncselekmények elkövetésével összehozva. A médiának, pedig jelentős szerepe van a közszemlélet kialakításában. A romák oktatásának fellendítését is számosan megoldásnak vélik, illetve a tanuláshoz szükséges motiváció emelését, mint az egyenlő esélyek biztosítását, a megfelelő munkahelyen való elhelyezés tekintetében. Másrésről viszonylag magas arányú érték alakult ki arról a hozzáállásról is, miszerint egyértelműen csak a romáknak kéne változnia. Véleményük szerint a romák kiemelkedő része nem azért nem vállal munkát, mert szakképzetlensége, vagy az előítéletesség megakadályozza egy adott pozíció betöltésében, hanem könnyebbnek érzi a megélhetésibünözést, illetve az állam által juttatott segélyek felvételét. Éppen ezért szemléletük szerint, a segélyek korlátozásával, illetve a törvények szigorításával lehetne változtatni az aktuális helyzeten. Ez viszont felszínes vélemény nyilvánítás, ugyanis az állam a segélyekről alkotott törvényeket már szigorította. Valamint a megkérdezettek körében megjelent az asszimiláció fogalma is a, miszerint a kulturális különbségek kiküszöbölése érdekében szakítani kellene a cigányságnak a rájuk jellemző életszemlélettel és életvitellel. Ehhez kapcsolódóan felmerült az a lehetőség is a válaszadók között, hogy ha a cigányság az asszimilálódást nem tartja kézenfekvő

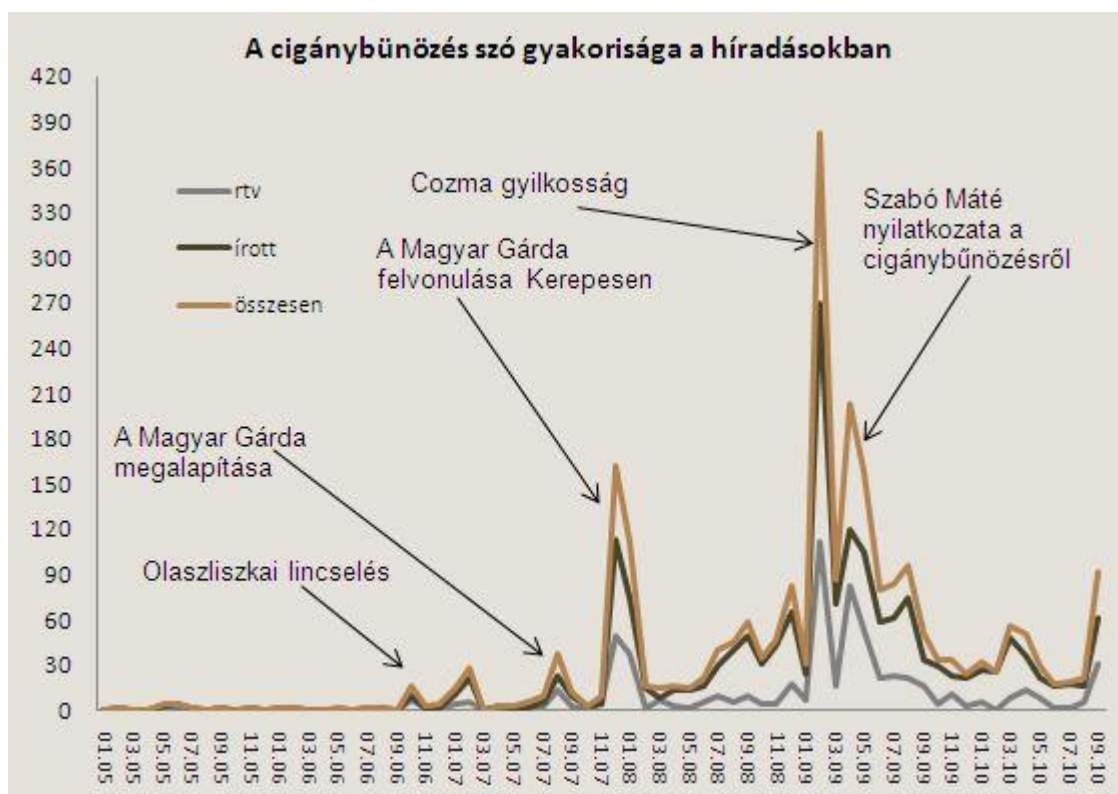
megoldásnak, akkor az emigrációt tartják a legjobb megoldásnak. Ugyanis a válaszadók egy része szerint a cigányság kivándorlásával jelentősen javulna az ország gazdasága és a Magyarországon élő emberek életkörülménye. A kérdőív utolsó két pontja azt mérte fel, hogy megkérdezettek szerint az aktuális helyzet milyen komolysággal bír, illetve vezet-e valamilyen tetlegességi megmozduláshoz.

A fenti ábra segítségével levonhatjuk a következtetést, hogy a kérdőív kitöltők jelentős része szerint tetlegessé fajult a helyzet. Ugyanis a statisztikai alanyok 80%-a szerint vannak Magyarország területén a kisebbségellenes megmozdulások, amik egyértelműen rontják a magyar-roma kapcsolat jelenlegi helyzetét, illetve élő példával járnak elő a fiatalabb generáció számára, miként tartják fent, vagy éppen rontják az együttélés jelenlegi helyzetét. Végül, de nem utolsó sorban kíváncsiak voltunk arra is, hogy a válaszadók szerint, a kisebbségellenes megmozdulások mellett létezik-e kisebbségi megmozdulás is. Hasonlóan, mint az előző kérdésnél 92 fő szerint létezik a megmozdulás ezen fajtája is. A kisebbség ellenes félkatonai szervek különböző megmozdulásai, illetve a rendőri túlkapások a cigányság körében elősegítette a kisebbségi megmozdulások kialakulását. Remek példa erre a 2012 szeptemberében alakult Roma Gárda. Ez egy önvédelmi egyesület, ami a fenyegetett kisebbség érdekében kíván fellépni. Céljuk a konfliktus esetén kitörő zavargások megszüntetése és a rend fentartása, amíg a rendőrség a helyszínre nem ér (forrás: www.bama.hu). Kimondhatjuk, hogy a legtöbb konfliktus megalapozója a különböző mozgalmak/megmozdulások. Az általuk okozott tetlegességig fajuló konfliktusok tovább rontják a magyar-roma kapcsolat, amúgy is drámai helyzetét. Egyértelműen rossz módszerek segítségével keresik a problémák elkerülését, vagy megoldását, mivel a fizikai bántalmazást

követően, az önvédelem és a bosszú kibontakozása, illetve a félelem kialakulása mind az emberi természet velejárói. A XXI. századra már jellemző a kompromisszum kész megoldás, illetve a tárgyalóképes felek jelenléte. Ezen két fogalom az összehangolásával elkerülhetővé válhat a különböző konfliktusok fizikai bántalmazáson alapuló megoldása.

munkahiány csak apróbb súrlódásokat okozott a magyar-roma kapcsolatban, illetve ekkor még csak spontán konfliktusok képződtek, de nem számottevő arányban. Kiemelte a 2006-os évszámot, illetve a szélsőségesen jobboldali mozgalom megerősödését és szerepét a médiában. Radikális jobboldali beállítottságuk és a magyarországi cigánysággal kapcsolatos negatív megnyilvánulásaik erős hangot kaptak a magyar médiában és ez a megerősödés vezetett egy bizonyos félkatonai szervezet megalakulásához, ami fokozta a feszültséget a két fél között. Ennek hatására a „cigánybűnözés” szó ismét előtérbe került a médiában, ami fokozta a már meglévő negatív előítéletességet, illetve tovább rontotta a romák szerepét a médiában. A „cigánybűnözés” egy jelentéssűrítő szóösszetétel, amelyet szakmai fogalomként használtak a demokratikus átalakulás előtti Magyarországon, főként a rendőrség, illetve a különböző bűnüldöző szervek. Használati a kommunizmus idején és most is egyrészt a cigányok által elkövetett bűncselekményeket értik alatta, másrészt azokat a bűncselekményfajtákat, amelyeket főképp cigányok követnek el. Azonban a kifejezés nem

helytálló, mivel az általuk elkövetett bűncselekmények nem hozható közvetlen összefüggésbe származásukkal, sokkal inkább a halmozottan hátrányos anyagi helyzetükkel, vagy éppen a magyarországi cigányellenességgel. A következő ábra jól szemlélteti a „cigánybűnözés” szó előfordulásának változását a médiában, a Jobbik Magyarországért Mozgalom megerősödésével összefüggésbe hozva. (Forrás: <http://www.politicalcapital.hu>)

A diagram vízszintes tengelye 2005 januárjától 2010 szeptemberéig terjedő intervallumot mutatja, a függőleges tengelye pedig a „cigánybűnözés” szó elhangzásának számát. Összegezve, a fentiekből láthatjuk, hogy a romák médiái helyzete meglehetősen hátrányos. Nemhogy tájékoztatást adna jelenlegi helyzetükről, vagy éppen segítséget nyújtana a magyar-roma kapcsolat javításában, hanem kiemelkedően negatív szemléletet sugároz róluk a különböző politikai megmozdulások miatt.

III. Helyzetértékelés

Összefoglalva az általunk felmért adatok egyértelműen mutatják, hogy a megkérdezettek tisztában vannak a magyar-roma kapcsolat aktuális helyzetével, azonban a többség megragad a felszínen és csak kevesen ássák bele magukat a mélyen gyökerező probléma forrásaiba. Az első példánk erre, hogy a mintában résztvevők 42%-a gondolja úgy, hogy Magyarország összlakosságának kevesebb, mint 30%-a él a létminimum alatt. A létminimum nem más, mint a háztartások azon minimum jövedelemszükséglete, amely mellett egy ember a napi megélhetését még biztosítani tudja. Ezt az értéket 2013-ban Magyarországon körülbelül 92-93 ezer Ft/hó-ra határozták meg. A KSH adatai szerint a magyar összlakosság 38%-a él a létminimum alatt. A fentiekben említettük, hogy ennek a magas számnak a nagy részét a cigányság teszi ki, rengeteg család él jóval a meghatározott érték alatt. Továbbá láthatjuk azt is, hogy a megkérdezettek jelentős része pozitívan viszonyul a Magyarországra érkező külföldiekhez, ha látogatásuk csak szezonális, mivel letelepedésüket a kérdőív kitöltők közül sokan már elleneznék. Ebből következik, hogy a már letelepedett külföldieket nem feltétlenül kezelik egységesen a különböző személyek, ami csekély idegenellenességre utalhat. A felmerülő spontán konfliktusokról kapott adatok szerint, a megkérdezettek körében ugyanolyan arányban támadt nézeteltérés a többségből származó személyekkel, mint kisebbség tagjaival. Tehát a bizonyos súrlódások nem hozhatóak összefüggésbe az etnikai hovatartozással. A soron következő tény, amit az adatok segítségével vontunk le, az szintén kapcsolódik az előítéletességhez, a mintaanyagok körében kiemelkedően sokan állították azt, hogy véleményük szerint létezik romabűnözés, azonban a megkérdezettek fele még nem is olvasott hivatalos bűnözési statisztikát. Ez az összefüggés, nem hogy az előítéletességre, de a Magyarországon élő emberek negatív diszkriminációját mutatja a cigányság felé, arról már nem is beszélve, hogy a kérdőív kitöltők közel fele, munkaadóként munkát sem adna egy szükséges kompetenciákkal rendelkező romának. Végül arról nyertünk tanúbizonyságot, hogy a különböző megmozdulások megnehezítik az együttélést, illetve további konfliktusokat szül a két fél között, viszont megoldást semmilyen formában nem nyújt a problémához. Véleményünk szerint Magyarország polgárai felületesen, de tisztában vannak a magyar-roma kapcsolat jelenlegi helyzetével, azonban a felszínesség által kialakult aktuális nézőpont csak a cigánykultúra negatívumaival foglalkozik és emeli azt ki a médiában, de a kapcsolat másik résztvevőjének szempontjából már nem is vizsgálódik. A nézőpont vizsgálata pedig legalább annyira bonyolult és mélyen gyökerező, mint a dolgozatunk témája. Egy részről, egy már kialakult, a közösség által elfogadott társadalmi rétegződést és széthúzást felülbírálni és

megváltoztatni szinte lehetetlen. Ez köszönhető a társadalomban felmerülő innováció hiányának, illetve a tradicionális neveltetésnek. Magyarország lakossága határozottan védi erkölcsi nézeteit és csak kevesek gondolatában merül fel a változás fogalma. A nagy tömegeket erősen befolyásoló média viszont nem kíván beleszólni az aktuális témába, így az egyszerű személyek tájékozottsága igen alacsony ezen a téren. Kizárólag azok az emberek értesülnek a cigányság helyzetéről, akik alaposan utána járnak a dolgoknak.

III.1. Lehetséges megoldások:

Az interjú során vetődött fel az a megoldási lehetőség, hogy etnikai kvótát vezessen be az állam, miszerint törvénybe foglalná azt a kérdést, hogy a munkáltatónak kisebbségi személyek közül mennyit kéne alkalmaznia százalékos arányban a vállalat munkakínálatával. Például: Tételezzük, hogy van egy 200 fős gyárunk, amelyben a munkavállalók számát tekintve minimum 20%-át kisebbségi illetőnek kellene betölteni. Ezzel a esélykiegyenlítő törvénnyel jelentősen megnőne a dolgozó romák száma és csökkenne a munkanélküliségi rátájuk. Azzal, hogy törvénnyel kényszerítenék mindkét felet arra, hogy alkalmazzon, illetve dolgozzon, a másik fél javulnának a gazdasági viszonyok. Emellett az ember olyan lény, amelynek szüksége van a napi körforgásra, ami szerint 4-8 órát munkával tölt. Igényli az elismerést, amit a munkájáért kap, ezáltal igényesebb lesz önmagára és környezetére is. Ez a megoldással több problémát kiküszöbölhetne az államigazgatás. Csökkenne a megélhetésért folytatott bűncselekmények száma, a munkanélküliség. Az életkörülmények hatalmas különbsége is redukálódna, illetve a két csoport közti ellentét is alacsonyabb lenne.

A másik megoldási lehetőség az infrastruktúra javításában leledzik. Mivel sokan laknak falvakban, tanyákon így a közelebbi/távolabbi városokba nehézkes lehet a bejutás. Így hiába lenne munkalehetőség, ha a közlekedési lehetőség nincs biztosítva. Emiatt nő a kényszerű munkanélküliség is. Itt is visszaköszön a már említett ördögi kör, miszerint nem tudnak kiszakadni abból a közegből, ahol élnek, mert nincs lehetőségük a munkavállalásra. Megoldás lehetne, hogy amelyik cég alkalmazná az illetőt, az segítené a munkába járást különböző támogatásokkal, vagy egy településről alkalmazna több embert és ők közösen tudnák megoldani a közlekedést.

Az edukáció egységesítése, fejlesztése és az egységes követelményrendszer megteremtése mindenképp elősegítené a kisebbség iskolai végzettségének javítását. Másrésről a többség kiskorú tagjait is a másság elfogadására kéne ösztönözni a szülők bevonásával. Ebből következik, hogy a szülők gondolkodás módjára kell hatást gyakorolni a változás érdekében.

Például a különböző gyermekrendezvényeken néhány percben meg lehetne említeni egy-két figyelem felhívó tény a romákkal kapcsolatban, mely hatással lehet a szemlélet mérsékelt befolyásolására.

A jelenlegi állapotok mellett a cigányság egy szomorú, de reális megoldásnak tartja az emigráció lehetőségét. Az előítéletesség fokozódása, a kilátástalan helyzet a mélyszegénységből és a csekély esély arra, hogy érdemi munkát végezzenek, vagy éppen a kitanult szakmájukban helyezkedjenek, el mind arra ösztönzik őket, hogy elhagyják az országot. Még a magas fokú bizonytalanság mellett is inkább feladják jelenlegi helyzetüket és kezdenek új életet egy másik ország területén, mivel az előítéletesség és a negatív diszkrimináció nem érinti őket ennyire hátrányosan más nemzeteknél. Interjúalanyunk példaként említi meg a Kanadát, mint a romák körében legsűrűbben választott új élet színterét. Évenként egyre többen hagyják el az országot mind anyagi, mind társadalmi okokból, amit jól alátámaszt, hogy napjainkra Magyarország összlakossága 9,7 millió fő a 2011-es népszámlálás szerint, míg 2001-ben ez az érték 10 millió fölött volt.

III.2. Pro/kontra:

A dolgozat e része azt taglalja, hogy a változás első lépéseit vajon melyik félnek kéne megtennie. Mint említettük a megkérdezettek jelentős része szerint mindkét félnek lépéseket kéne tenni a változás érdekében. A következő sorokban érveket sorakoztatunk fel amellet, hogy melyik fél miért érzi jogosnak, hogy a kapcsolat másik résztvevőjének kéne kezdeményezni.

Véleményem szerint a roma csoport tagjainak kéne megváltozni. Ugyanis az állam 2012 áprilisában megfontolás alá vette, hogy a különböző szociális juttatásokat készpénzes kifizetés helyett Erzsébet utalványban fizetné ki. Ennek célja a segélyek célnak megfelelő felhasználásának megerősítése. Így kiküszöbölik, hogy a hátrányos helyzetű család tagjai a támogatásként kapott pénzt alkoholos italra, esetleg dohányárura költse. Továbbá 2010-ben egy újabb állami intézkedés az iskolai igazolatlan hiányzások számát is korlátozni próbálta, ha a tanuló az adott tanévben igazolatlanul mulasztott az ötvenedik kötelező tanórai foglalkoztatás után a jegyző elrendeli a gyermekvédelembé vételét, továbbá az iskoláztatási támogatás folyósításának felfüggesztését. Ez a törvény számos pozitív célt szolgál. Ilyen például az edukációs szint fenntartása, illetve ez ösztönözheti a szülőket arra, hogy gyermekük továbbtanulását fontosabbnak tekintsék. A kevés mulasztott órák számával

biztossá és megalapozottá válik a továbbtanulás lehetősége, ami elősegítheti a magasabb iskolai végzettségek számát a rászorulóknak körében.

A másik vélemény szerint, a magyaroknak kellene változni a jobb kapcsolat kialakításában is felvetődik több alternatíva. A két legnagyobb véleménybefolyásoló tényezőket tekintve, mint a média és államigazgatásnak kéne hangsúlyosabb lépéseket tenni az ügy érdekében. Emellett az iskolában is több szerepet kaphatna a roma kultúra, mivel évszázadok óta élnek köztünk, viszont a magyar emberek többsége a médiában hallottakon kívül nem tájékozódik a téma iránt. Jó ellenszert lehetne a problémára az, ha már kisiskolás korban tanulnának róla. Ez a jövő generációjára nézve tűnik jó gyógyírnak, hogy ne legyen akkora differencia a két csoport között. A jelenlegi helyzetet is fokozatosan lehetne javítani információnyújtással. Sajnálatos módon a roma szervezetek anyagi támogatások nélkül nem tudnak fennmaradni, így a csoporton belül is kevesekhez jut el az információ, programok lehetősége, amik az összefogást, a jobb életkörülményt segítenék elő.

Összefoglalás

A dolgozatunk célja feltárni az emberek véleményét a kisebbséghez való viszony alakulásáról, arról, hogy miért alakult ki a negatív szemléletmód.

Az első fejezetben történelmi visszatekintést végeztünk a romák származásáról, vándorlásaikról, a kultúrájuk alakulásáról és életkörülményeikről.

A második fejezetben felmértük kérdőív segítségével a többség nézőpontját, illetve egy kisebbségi jogvédő segítségével betekintést nyerhettünk a másik oldal gondolataiba. Megvizsgáltuk az előítéletesség mértékét és kialakulásának okait. Valamint kerestük, hogy milyen megoldási lehetőségek merülhetnek fel a helyzet javítását illetően.

A harmadik fejezetben az összegyűjtött adatokat feldolgoztuk és értékeltük az eredményeket. Megoldási alternatívákat kerestünk a magyar-roma kapcsolat javítása érdekében, illetve személyes véleményünket megfogalmaztuk az adott témával kapcsolatban.

Irodalomjegyzék

Váradi Éva (2013) Érteni a szív nyelvén Budapest, „Eötvös József” Cigány – Magyar Pedagógiai Társaság 127p. ISBN 978-963-08-5841-0

Mezey Barna A magyarországi cigányok rövid története http://www.sulinet.hu/oroksegtar/data/magyarorszag_i_nemzetisegek/romak/tanulmanyok_a_ci_ganysag_helyzete/pages/006_a_magyarorszag_i_ciganyok.htm (Utolsó letöltés:24/03/2014)

Wikipédia Cigányok <http://hu.wikipedia.org/wiki/Rom%C3%A1k> (Utolsó letöltés: 20/03/2014)

Nemzeti és etnikai kisebbségek http://vmek.oszk.hu/03400/03477/pdf/6_etnikai.pdf (Utolsó letöltés: 13/04/2014)

Dr. Kovacsicsné Nagy Katalin (2010) <http://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/terstat/2010/03/kovacsics.pdf> (Utolsó letöltés 09/04/2014)

Széchenyi 2020 (www.nfu.hu) <http://lakossag.szechenyi2020.hu/> (Utolsó letöltés 12/04/2014)

Political capital <http://www.politicalcapital.hu> (Utolsó letöltés: 13/04/2014)

Központi Statisztikai Hivatal 2011-es népszámlálás és a létminimum meghatározása www.ksh.hu (Utolsó letöltés: 15/04/2014)

Mellékletek

[img005.pdf](#)

[tdk stat.xlsx](#)

[TDK.xlsx](#)

Lezárás dátuma: 2014.04.16.